



نشریه پیام آبکار – بهار ۱۴۰۲

اشتغال پایدار و حل چالش‌های منطقه‌ای در گرو راه‌اندازی کارخانه‌های نوآوری

نگارنده : مرضیه غلامی

اکثر ما هر زمان نام کارخانه را می‌شنویم مفاهیمی چون کارگر، دستگاه، خط تولید و ... به ذهنمان متبادر می‌شود اما جالب است بدانید کارخانه‌هایی وجود دارند که نه در آن از کارگران خبری هست و نه از سر و صدای دستگاه‌ها!!!

کارخانه‌هایی بدون محصول فیزیکی و البته بسیار سودآور و ارزش آفرین.

چند سالی است دنیا با مفهوم جدیدی با عنوان کارخانه‌های نوآوری آشنا شده و چندین کارخانه از این دست راه‌اندازی شده است. در این نوشتار می‌خواهیم شما را با کارخانه‌های نوآوری و تاریخچه آن‌ها در دنیا و البته ایران، آشنا کنیم.

کارخانه‌های نوآوری در واقع محل تجمع استارت‌آپ‌ها و کسب و کارهای نوپا هستند و خدمات موردنیاز و مرتبط با آنها را به صورت متمرکز برایشان فراهم می‌کنند. در واقع این کارخانه‌ها محلی برای متولد شدن ایده‌ها، رشد و به بار نشستن خلاقیت نیروهای متخصص بوده و در این بستر، تمامی ابزارها و منابعی که برای کارآفرینی و رشد یک ایده نیاز هست، از قبیل زیر ساخت‌ها، مربی و مشاورین خبره، سرمایه گذاران ریسک پذیر، خدمات دهندگان به استارت‌آپ‌ها، شتاب‌دهنده‌ها و ... وجود دارند و مشاوران و مربی‌ها از ایده تا اجرا در کنار افراد خواهند بود.



نشریه پیام آبنکار - بهار ۱۴۰۲

با پیشرفت سریع فناوری و تکنولوژی در دنیای امروز، نیاز به ایجاد کارخانه‌های نوآوری احساس شده و این نیاز موجب شد تا مرکزی برای رشد ایده‌های امروزی با استفاده از فناوری‌های روز دنیا و به کارگیری خلاقیت متخصصان در زمینه‌های مختلف، به وجود بیاید.

همچنین افزایش تعداد جوانان تحصیل کرده، به خصوص در پنجاه سال اخیر سبب شده تا کارشناسان و مسئولین این حوزه با هدف کارآفرینی، این مراکز را تشکیل دهند تا افراد تحصیل کرده در رشته‌های مختلف بتوانند در زمینه‌های مربوط به تخصص خود فعالیت داشته باشند و برای سایر افراد نیز کارآفرینی صورت گیرد.

بنابراین ایجاد بستر مناسب برای بروز خلاقیت و رشد ایده‌های نو، حمایت از طرح‌های برتر محققان، دانشجویان و دانش‌آموزان، کمک به شکل‌گیری شرکت‌های دانش بنیان، افزایش تولید داخلی و کنار گذاشتن مونتاژکاری، ایجاد زمینه مناسب برای کارآفرینی، اشتغال و تجاری‌سازی و برقراری ارتباط بین دانشگاه و صنعت، از جمله اهداف ایجاد کارخانه‌های نوآوری به شمار می‌روند.

متخصصان در این زمینه معتقدند که با ایجاد کارخانه نوآوری می‌توانند تفکر کارآفرینی را در ذهن دانشجویان و فارغ التحصیلان نهادینه کنند و با ایجاد خودباوری و ارتقا مهارت‌های نرم، آن‌ها را به جایی برسانند که دیگر برای پیدا کردن شغل، وابسته به دولت و کارهای دولتی نباشند.

یک دانشجوی کارآفرین می‌تواند با رشد ایده‌های خود، شغل مورد علاقه‌اش را راه اندازی کرده و از طرفی دیگر برای بسیاری از افراد نیز اشتغال‌زایی کند. اساسی‌ترین هدف کارخانه‌های نوآوری نیز در همین راستا شکل گرفته است.

راه اندازی کارخانه‌های نوآوری بیشترین مزایا را برای استارت‌آپ‌ها داشته و مراکز رشد، شتاب‌دهنده‌ها، سرمایه‌گذاران و ارائه دهندگان خدمات نیز از این مزایا بهره‌مند خواهند شد. مزایایی از جمله ایجاد فضای کاری مناسب، زیرساخت‌های فنی، راهنمایی مربیان و اساتید مجرب، تامین نیروی انسانی مورد نیاز، تداوم هم‌افزایی و یادگیری پس از اتمام دوره‌های آموزشی، آشنایی با سرمایه‌گذاران و صندوق‌های سرمایه‌گذاری ریسک پذیر،



نشریه پیام آبرکار - بهار ۱۴۰۲

ایجاد فرصت‌های تبلیغاتی و برندینگ، ارائه خدمات رفاهی و بیمه، خروج از فرهنگ تک محوری و تولید در یک زمینه خاص و پرداختن به همه نیازهای جامعه.

تاریخچه تاسیس این مراکز را شاید بتوان به سال ۲۰۱۴ در یکی از کارخانه‌های قدیمی برلین نسبت داد که با هدف گردهم آوردن فعالان و بنیانگذاران استارت‌آپ‌ها، بازسازی و بهره‌برداری شد و بعد از آن در سال ۲۰۱۷ کارخانه دیگری در کشور فرانسه ایجاد شد.

ایستگاه قطار قدیمی شهر پاریس (استیشن اف) که رکسانا ورزا مسئول بازسازی آن شد تا فضایی برای استقرار و زندگی کسب و کارهای نوپا ایجاد شود. این ایستگاه قطار که متروکه بود حالا بزرگترین فضای استارت‌آپی جهان با ۳۴ هزار متر مربع است و بیش از ۱۰۰۰ تیم استارت‌آپی در آن مشغول به فعالیت هستند.

در ایران کارخانه نوآوری [آزادی] به عنوان نخستین کارخانه استارت‌آپی ایران در پاییز ۱۳۹۶ بنا نهاده شد. این مکان با مساحتی بالغ بر ۱۸ هزار متر مربع، شامل یک ساختمان اداری اصلی و ۱۰ سوله مجزا بوده و در غرب تهران (میدان آزادی) واقع شده است. سوله‌های کارخانه توسط شرکت‌های بخش خصوصی تبدیل به یک شتابدهنده یا مرکز نوآوری شده که این امر فرصت مناسبی برای تیم‌های استارت‌آپی است تا بتوانند از امکانات این شتابدهنده‌ها و مراکز نوآوری استفاده کنند.

مجموعه‌ای که نخستین کارخانه نوآوری در آن احداث شده است تا چند سال پیش، با نام کارخانه الکتروموسازی «آما» فعالیت می‌کرد. کارخانه آما در سال ۱۳۳۸ بنا نهاده شد، اما چند دهه بعد به دلیل سیاست‌های انتقال واحدهای صنعتی به خارج از شهر تهران، تبدیل به یک کارخانه متروکه شد.

تا کنون بیش از ۱۴۰۰ نفر از فعالان زیست بوم کارآفرینی ایران در قالب ۲۵۰ تیم در محل کارخانه نوآوری آزادی مشغول فعالیت هستند.

کارخانه مذکور در محل سابق کارخانه الکتروموسازی آما واقع شده است. کارخانه آما از ۱۰ سوله و یک بخش تشکیل شده است. سوله‌های ۱۰ گانه این کارخانه نوآوری توسط شرکت‌های U مرکزی تحت عنوان ساختمان



نشریه پیام آبنکار - بهار ۱۴۰۲

بخش خصوصی تبدیل به یک شتابدهنده یا مرکز نوآوری شده که این امر فرصت مناسبی برای تیم‌های استارت‌آپی است تا بتوانند از امکانات این شتابدهنده‌ها و مراکز نوآوری استفاده کنند.

اگر تصور می‌کنید که وجود این نوع مراکز محدود به شهر تهران است باید بگوییم که این باور اشتباه است؛ چرا که امکان اجرای این ایده در سایر شهرهای بزرگ و همچنین شهرهای کوچک نیز وجود دارد. به عنوان نمونه می‌توان از کارخانه نوآوری مشهد، یزد، کارخانه نوآوری اصفهان، کارخانه نوآوری شیراز و... یاد کرد که در حال حاضر یا به بهره برداری رسیده و یا در آستانه بهره برداری قرار دارند. الزامی در کار نیست که حتما اسم این مراکز کارخانه نوآوری باشد و یا در فضای قدیمی یک کارخانه به وجود آید، بلکه هم اکنون نیز بسیاری از دانشگاه‌ها و مراکز علمی، این گونه کانون‌ها را با هدف اجرایی کردن ایده و پر و بال دادن به آن، تشکیل داده‌اند. این محل‌ها ربطی به مراکز تحقیقاتی دولتی ندارند و غالباً به شکل شرکت‌های خصوصی فعالیت می‌کنند.

بخش عمده‌ای از چالش‌های بومی و محلی می‌توانند به بهترین وجه ممکن از طریق راه‌حل‌های توسعه‌یافته محلی و بومی و به دست فناوران و ایده‌پردازان محلی حل و فصل شود. بررسی نتایج راه‌اندازی کارخانه‌های نوآوری در کشورهای توسعه‌یافته نشان می‌دهد که تمامی آنها یک هدف مهم و آن شناسایی راه‌های توسعه پایدار و پشتیبانی از آن را دنبال می‌کنند. در این کشورها عموماً راهکارهای رسیدن به توسعه پایدار با یافتن مبتکران، نوآوران و جوانان خلاق و صاحب ایده محقق می‌شود. حتی ایجاد تبادل بین منطقه‌ای و فراهم کردن بستری برای صاحبان ایده از ملیت‌های دیگر برای هم‌افزایی و بهره‌وری بهتر، یکی از امکاناتی است که در کشورهای توسعه‌یافته، در بستر کارخانه‌های نوآوری محقق می‌شود.

موسسان یک کارخانه نوآوری در آلمان بر این باورند که تیم‌های فعال در کارخانه‌های نوآوری قادر هستند از موفقیت‌ها و شکست‌های یکدیگر یاد بگیرند. به همین دلیل سفرهای یادگیری را به کشورهای مختلف اروپا را برنامه‌ریزی می‌کنند تا با انجام آن بازیگران اصلی این اکوسیستم در تمامی کشورها با یکدیگر در ارتباط بوده و از تجربیات یکدیگر بهره‌مند شوند. اگرچه در ایران، راه‌اندازی کارخانه‌های نوآوری یک پدیده نوپا و جدید است، اما



نشریه پیام آبکار – بهار ۱۴۰۲

اگر ایده‌های که در دل این کارخانه‌ها تولید و عرضه می‌شود، مورد استفاده قرار گیرد، تحقق اقتصاد دانش‌بنیان، زمان زیادی نیاز ندارد.

منابع:

روزنامه فرهیختگان ۲۵ دی ماه ۱۳۹۹

innovationtour.ir